

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome

Meistaru iela 10, Rīga, LV-1050, tālr. 27343432, e-pasts seplp@seplp.lv, www.seplp.lv

Rīgā, 27.10.2023. Nr. 20/6-3

Atzinums par 2023. gada 28. septembra [..] vēstuli par nesaskaņotu žurnālistu rīcību un iespējamu personas goda un cieņas aizskaršanu

2023. gada 3. oktobrī Latvijas sabiedrisko mediju ombuds Anda Rožukalne (turpmāk tekstā arī – ombuds) no Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes ir saņēmis [..] (turpmāk tekstā arī – Iesniedzējs) vēstuli [..], datētu ar 2023. gada 28. septembri (turpmāk tekstā – Iesniegums), kas adresēta arī VSIA “Latvijas Televīzija” (turpmāk tekstā – LTV). Iesniegumā aprakstīta situācija, ar kuru 2023. gada 23. septembrī saskārās Iesniedzēja satuktūrvienība (turpmāk tekstā – Struktūrvienība) un kurā, iespējams, bijusi iesaistīta raidījuma “4. studija” pārstāvji. [..] lūdz skaidrojumu un izvērtējumu iesaistīto personu rīcībai, kas, Iesniedzēja ieskatā, ir izpaudusies kā nesaskaņota filmēšana un procesā izraisījusi personas goda un cieņas aizskaršanu.

Lai sagatavotu atzinumu, ombuds no 2023. gada 3. oktobra līdz 27. oktobrim vairākkārt sazinājās ar Iesniedzēju, uzdeva jautājumus LTV galvenajai redaktorei, vērtēja raidījuma “4. studija” veidotāju un arī filmēšanā iesaistīto personu sniegtās atbildes.

Izvērtējot Iesniegumu, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda

Rožukalne

konstatē:

[1] Iesniegumā Iesniedzējs lūdz skaidrot un izvērtēt situāciju, kas 2023. gada 23. septembrī radusies [..] Struktūrvienībā.

Iesniegumā minēts, ka 2023. gada 23. septembrī Struktūrvienības darba laikā ienākušas trīs personas, kuras, nestādoties priekšā un nenosaucot savu ierašanās mērķi, sākušas uzdot jautājumus par kādu no tūrisma materiāliem. “Gan jautājumi, gan komentāri tika izteikti agresīvā, uzbrūkošā tonī, neļaujot Struktūrvienības darbiniecei atbildēt,” teikts

Iesniegumā.

Turpinot notikušā izklāstu, Iesniedzējs Iesniegumā raksta: “Pēc ienākšanas Struktūrvienībā un jautājumu virknes, darbiniece pamanīja, ka vienai no sievietēm rokās ir ieslēgta kamera, bet pārējiem ienācējiem – vīrietim un sievietei – piestiprināti mikrofoni. Kad darbiniecei izdevās pajautāt, vai filmēšana ir saskaņota un, ka viņa nav devusi piekrišanu šādai rīcībai, sekoja atbilde, ka viņi tā drīkstot darīt, jo visas valsts iestādēs drīkstot nākt un filmēt. Tika arī piebilsts, ka šis materiāls tuvākajā laikā tikšot publicēts sociālajos tīklos. Kad kamera tikusi izslēgta, notiekošo filmējošā sieviete piezīmējusi, ka trijotnes rīcība neesot vērsta konkrēti pret klātesošo Struktūrvienības darbinieci, bet pret visu jomu kopumā. Sieviete piebilda, ka esot pieteikusies vairākām Iesniedzēja izsludinātām vakancēm, taču nekur neesot uzaicināta darbā. Kā savu kvalifikāciju apliecināšu kritēriju sieviete minēja darbu lielākajos Latvijas plašsaziņas līdzekļos.”

Iesniedzējs norāda, ka Struktūrvienības darbiniece nav Iesniegumā minētās pilsētas iedzīvotāja, tāpēc ienācējus nav atpazinusi. Personas identificētas pēc notikušā pārlūkojot sociālās tīklošanās vietnes *Facebook (Meta)* iedzīvotāju grupu [...], kurā situācijā iesaistītās personas aktīvi komentējot pašvaldību. “Incidentu filmējusi un aizkadra norādījumus pārējām divām personām devusi sieviete, kā izrādījās, ir Persona A, savukārt nesaskaņoto interviju vadījušais vīrietis ir Persona B. Arī trešās incidentā iesaistītās Personas C identitāte ir noskaidrota,” teikts Iesniegumā.

Jau pēc notikušā, 2023. gada 27. septembrī Persona A esot sazinājusies ar [...] Komunikācijas nodaļas vadītāju arī oficiāli un pieteikusi sevi kā LTV 1 veidotā raidījuma “4. studija” žurnālisti un lūgusi pašvaldībai skaidrot, kas ir autors pastaigu maršruta kartes ilustrācijai, cik tā ir izmaksājusi un kāpēc cilvēki maldās Pilsētas parkā, ko viņa kā Pilsētas iedzīvotāja arī novērojusi. Šajā saziņā Persona A arī informējusi, ka iepriekš ir veikta filmēšana.

Iesniedzējs, apzinoties un augstu vērtējot plašsaziņas līdzekļu nozīmīgo lomu sabiedrības informēšanā, atsaucas uz likuma “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 7. pantu, kas noteic, ka “*Aizliegts publicēt informāciju, kura aizskar fizisko un juridisko personu godu un cieņu un ceļ tam neslavu*”, kā arī Vispārīgās datu aizsardzības regulas 6. pantu, kas nosaka personas datu apstrādes likumīgumu, un izsaka pretenzijas par žurnālistu rīcību.

Iesniedzēju interesē, vai šī sižeta veidošana un iekļaušana LTV programmā tikusi iepriekš saskaņota ar raidījuma “4. studija” producentu. Ja šāds saskaņojums ir bijis,

Iesniedzēju interesē:

- Kāpēc sižeta veidošana Iesniedzēja telpās netika iepriekš saskaņota noteiktajā kārtībā;
- Vai žurnālista profesionālā ētika paredz un pieļauj šādu sižetu veidošanas modeli: 1) nestādīties priekšā un nenosaukt mediju, ko žurnālists pārstāv; 2) intervējamajai personai neļaut atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem; 3) intervijas laikā nekonstruktīvi kritizēt un nievājoši komentēt telpā esošos Struktūrvienības informatīvos materiālus un [...] darbību kopumā; 4) iepriekš nesaskaņot filmēšanas mērķi un laiku ar [...] Komunikāciju nodaļu; 5) draudēt ar nesaskaņotu skaņu un video ierakstu veikšanu [...] telpās, tajā skaitā jebkura [...] darbinieka kabinetā.

Iesniedzējs atsaucas arī uz Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likuma 3. panta trešo daļu, kas noteic, ka “*sabiedriskie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi savas programmas un pakalpojumus veido atbilstoši augstām ētikas un kvalitātes prasībām, nodrošinot žurnālistikas izcilību un ievērojot visaugstākos starptautiskos profesijas un kvalitātes standartus*”. Iesniedzēja ieskatā Persona A ir pārkāpusi LTV “Rīcības un ētikas kodeksa” 5.3. punktu un 6.3.1. apakšpunktu.

Iesnieguma beigās Iesniedzējs izsaka cerību, ka “23. septembra incidentā fiksētais audio un video materiāls netiks nedz rediģētā, nedz nerediģētā veidā, vai kā citādi izmantots LTV 1 raidījumu satura veidošanā un/ vai publicēts”. Tāpat Iesniedzējs sagaida, ka gadījumā, ja raidījuma “4. studija” producenti un LTV1 Raidījumu daļas vadība atzīs, ka žurnālistu rīcība bijusi neatbilstoša Latvijas Republikā pieņemtajiem žurnālistu ētikas standartiem un/vai LTV “Rīcības un ētikas kodeksam”, Iesniedzējs sagaida, ka Struktūrvienības darbiniece un [...] saņems atvainošanos “par rupjajiem pārkāpumiem gan attiecībā uz darbinieces goda un cieņas aizskārumiem, gan par šādā, neatbilstošā veidā iegūto informāciju”.

[2] Lai pēc būtības izvērtētu Iesniegumā minēto situāciju un sniegtu pēc iespējas precīzāku atbildi, ombuds 2023. gada 3. oktobrī nosūtīja [...] vēstuli Nr. 37/6-2, lūdzot sniegt precizējošas atbildes uz vairākiem jautājumiem.

2023. gada 16. oktobrī ir saņemta Iesniedzēja vēstule [...], kurā sniegtas atbildes uz ombuda uzdotajiem papildu jautājumiem. Vēstulei pievienoti arī materiāli – ekrānuzņēmumi no [...] Komunikācijas nodaļas vadītājas [...] un Personas A saziņas laika

periodā no 2023. gada 3. līdz 6. oktobrim, kā arī [...] sagatavotā informācija medijiem “Par ilustratīvo [...] pastaigu maršrutu”, kas datēta ar 2023. gada 4. oktobri. Tas liecina, ka, lai gan Iesniegumā Iesniedzējs bija minējis, ka nesniegs jebkādu informāciju žurnālistei, kamēr netiks noskaidrota situāciju par 2023. gada 23. septembrī notikušo, informācija tomēr tika sagatavota un sniegta, pieņemot, ka sižets taps.

Iesniedzēja sniegtajā papildinformācijā, kur lūgts detalizētāk skaidrot situāciju un minēt, kādi bija tie jautājumi, uz kuriem pēc būtības Struktūrvienības darbiniecei neļāva sniegt atbildes, teikts: “Personas, kuras ienāca [...] Struktūrvienībā, jau pašā sarunas sākumā izrādīja dominējošu nostāju. Uz daudziem no uzdotajiem jautājumiem darbiniecei [...], kurus, neuzdeva pati “4. studijas” žurnāliste Persona A, bet otra persona – Persona B (ir zināms, ka arī tai ir saistība ar darbu televīzijā), nebija iespēja sniegt atbildi, jo to neļāva. Sekoja jautājums pēc jautājuma, kas dažbrīd pārvērtās personas, kura uzdeva šos jautājumus, monologā. Daži no jautājumiem, ko darbinieks spēja izfiltrēt haotiskās sarunas laikā:

- Kas ir darba (domāts – ilustratīvā attēla) mākslinieks?
- Ko Jūs te vispār darāt, ka tūristi maldās?
- Kāpēc “kartē” nav ņemts vērā, kā dabā izskatās?
- Kāpēc apakšā nav norādīts autors?

Izskanēja arī jautājumi, kas nebija saistīti konkrēti ar šo ilustratīvo attēlu:

- Sakrālā mantojuma piedāvājums (tāpat arī citi, piemēram, rekreācijas zona [...] meži, vienas dienas piedāvājums [...] u.c.), kas attēlots tūrisma informācijas pastkartēs. Darbiniekam jautāja, kāpēc tas ir tik mazs, kam tas vispār noder?
- Sarunas noslēgumā jautājumi no sākotnējās problēmas sāka skart ne tikai tūrisma jomu, bet arī kultūru.”

Skaidrojot, kurā brīdī un kā izpaudusies [...] Struktūrvienības darbinieces goda un cieņas aizskaršana, Iesniedzējs norāda, ka tas noticis tad, kad, “Tūrisma informācijas centra durvīm atveroties, telpā ienāk 3 agresīvi noskaņoti cilvēki, kas ir tehniski sagatavojušies (ar kameru un piesprausti mikrofoniem), lai šādā manierē turpinot, uzfilmētu sev nepieciešamo video (bez darbinieces informēšanas un piekrišanas par šāda video filmēšanu).

No paša pirmā brīža runas stils un saruna kopumā no “4. studijas” žurnālistes un pārējo 2 personu puses bija agresīva, uzstājīga un naidīgi noskaņota. Ienākot Struktūrvienības

telpās, personas neiepazīstināja ar sevi, nepieteica, kā mediju pārstāvjus, pat nenosauca savus vārdus, uzreiz sāka uzdot jautājumus, sākumā – saistītus ar ilustratīvo attēlu.

Uz uzdotajiem jautājumiem darbiniekam netika dota iespēja atbildēt, turpināja tos uzdot. Kritizēja darbu, kas tiek veikts tūrismā kopumā, tai skaitā, suvenīru piedāvājumu, [...] skulptūru [...] (tā skulptūrā attēlotais neesot izskatījies), drukātos materiālus – gan ceļvedi, gan kartiņas (par [...] ceļvedi sacīja – kāpēc tas tik drūms, tur neko saprast nevarot).

Uz darbinieces jautājumu, vai Jūs nepajautāsiet, vai šeit drīkst filmēt un kāpēc nebrīdinājāt par kameru, sekoja atbilde, ka viņi drīkstot – visās valsts iestādēs tā varot darīt, nākt un filmēt, viņiem nekādu atļauju nevajagot. Darbinieka atļauju viņi neprasīja, noteica, ka publicēšot – teica, ka nebūs sižets nekur televīzijā, bet kaut kad tuvākā nākotnē publicēšot sociālajos tīklos, bet arī tam atļaujas no darbinieces nebija. Vienīgais ko noteica vīrietis: “Ja Tu gribi, varam Tevi notušēt ar pikseliem.”

Persona A pat negribēja iedziļināties, ka pastaigu maršruta ilustratīvais materiāls ir tapis 2020. gadā. Ir pagājuši 3 gadi, ir notikusi darbinieku maiņa, nav saņemts neviens iebildums no tūristiem vai iedzīvotājiem saistībā ar šo ilustratīvo materiālu. Arī Persona A, kura ir [...] iedzīvotāja nav nākusi uz Struktūrvienību cilvēcīgi izstāstīt situāciju, nav zvanījusi vai rakstījusi. Regulāri notiek iedzīvotāju sanāksmes, kur [...] vadība tiekas ar iedzīvotājiem, lai atbildētu uz jautājumiem. Šī persona nav izmantojusi šīs iespējas, bet mēģina ar šādiem agresīviem paņēmieniem pievērst sev uzmanību. Vai šajā situācijā ir jācieš darbiniekam, kas godprātīgi dara savu darbu un saņem naidpilnu, neētisku un godu aizskarošu attieksmi?” garajā skaidrojumā vaicā Iesniedzējs.

Iesniedzējs arī piebilst, ka, arī noliekot kameru, personas ir turpinājušas nicināt [...]. “Teica, ka jomās X nekas nav sakārtots. Žurnālista darbu nevienam nevajagot, savējos [...] neņemot darbā. Persona A stāstījusi, ka esot pieteikusies uz vairākām vakancēm [...], viss esot slikti,” norāda Iesniedzējs, piebilstot, ka apstiprina, ka Persona A ir piedalījies vairākos [...] amatu konkursos.

Skaidrojot to, kā traktē nepieciešamību saskaņot filmēšanu un vai Struktūrvienības telpas ir uzskatāmas par publisku vidi, kurā var notikt filmēšana, Iesniedzējs atsauca uz [...] Centrālās administrācijas darba kārtības noteikumiem (apstiprinājuma datums), kas izstrādāti saskaņā ar Darba likuma 55. panta pirmo daļu un kuru 7.1. punkts paredz kārtību, kādā darbinieki izsaka iestādes oficiālo viedokli plašsaziņas līdzekļiem. Tie paredzot un darbinieki par to esot informēti, ka “[...] oficiālo viedokli plašsaziņas līdzekļiem sniedz vadība (priekšsēdētājs, priekšsēdētāja vietnieki, izpilddirektors,

izpilddirektora vietnieki), sabiedrisko attiecību speciālisti, struktūrvienību un nodaļu vadītāji. Speciālisti, atbildot uz žurnālistu jautājumiem pa tālruni, e-pastu vai klātienē, sniedzot viedokli vai komentāru par specifiskiem jautājumiem, pirms atbildes sniegšanas informē tiešo vadītāju. Nodaļu vadītāji par žurnālistu pieprasījumiem un jautājumiem informē Darba devēju kārtējās sapulcēs”. [...] Struktūrvienības telpas esot apmeklētājiem pieejamas darba laikā. Atbildē tiek uzsvērts, ka ar “šādu gadījumu [...] saskaras pirmo reizi”, jo “ir atvērta un sadarbojas ar medijiem, uz uzdotajiem jautājumiem tiek sagatavotas rakstiskas atbildes vai saskaņotas un organizētas intervijas ar vadību un atbildīgajiem speciālistiem, kuri vislabāk un visprecīzāk var izskaidrot un sniegt [...] komentāru”.

Paskaidrojot, vai un kā Iesniegumā minētais par to, ka LTV raidījuma veidotāji regulāri kritizē [...] publiskos resursos (sociālās tīklošanās platformās u.c.), ir saistīts ar konkrēto filmēšanu [...] Struktūrvienībā, Iesniedzējs vērs uzmanību 2023. gada 21. septembrī *Facebook* grupā “[...]” veiktam ierakstam, kura autors ir viena no iesaistītajām personām – Persona B. Viņš veicis ierakstu par ilustratīvo pastaigu maršrutu, kur komentēšanā aktīvi iesaistījās gan Persona A, gan Persona C, kura bija trešā iesaistītā persona filmēšanā, bet Iesniegumā netika saistīta ar “4. studija” vai LTV1 darbiniekiem (tika iesūtīti ekrānšāviņi no Facebook vietnes).

[3] Ombuds 2023. gada 3. oktobrī nosūtīja LTV vēstuli Nr. 36/6-2 un 2023. gada 16. oktobrī ir saņemta LTV vēstule Nr. Nr. 196/1-6.2, kurā sniegtas LTV atbildes uz ombuda uzdotajiem jautājumiem.

LTV informēja ombudu, ka arī ir saņēmis jautājumus un vēstuli no [...] par šo situāciju. LTV vēstulē paskaidrojusi, ka saskaņā ar noslēgto līgumu raidījumu “4. studija” veido neatkarīgais producents SIA „Finger Film Production” un ka saskaņā ar līgumu par raidījuma veidošanu un saturu pilnībā atbild neatkarīgais producents SIA „Finger Film Production”, bet LTV veic tikai raidījuma pārraidīšanu LTV1 programmā.

“Ņemot vērā iepriekšminēto, LTV rīcībā nebija nekādas informācijas par Iesniedzēja vēstulē aprakstīto atgadījumu, kas norisinājās šā gada 23. septembrī [...] Struktūrvienībā, jo neviena no minētajām personām, tur atrodoties, nerīkojās LTV uzdevumā. Tāpēc, lai noskaidrotu lietas apstākļus, LTV pārsūtīja Iesniedzēja vēstuli neatkarīgajam producentam SIA “Finger Films Production”, un lūdza sniegt par tajā izklāstīto situāciju skaidrojumu,” norāda LTV galvenā redaktore Sigita Roķe.

Ombuds tiek informēts, ka LTV ir saņēmusi neatkarīgā producenta SIA “Finger Films Production” pārstāves Indras Mizišas situācijas skaidrojumu, kurā Indra Miziša norāda,

ka pēc sarunas ar raidījuma “4. studija” žurnālisti Personu A raidījuma redaktore pieņēma lēmumu veidot sižetu par iespējams nekvalitatīvi veidotu tūrisma maršruta karti, taču minēto trīs personu, no kurām divas nekādā veidā nav saistītas ar neatkarīgo producentu, ierašanās [...] Struktūrvienībā iepriekš netika saskaņota ar neatkarīgā producenta pārstāvjiem un bija šo trīs personu pašiniciatīva.

[4] LTV atbildei pievienotas arī Iesniegumā minētās žurnālistes Personas A atbildes uz ombuda uzdotajiem jautājumiem. Viņa vairākkārt atbildēs uzsver, ka video filmēšanā nav iesaistīta LTV komanda. “To filmējusi privātpersona, Persona B ar savu personīgo tehniku,” uzsver Persona A. Skaidrojot video tapšanas mērķi, viņa raksta (šeit un turpmāk saglabāta žurnālistes oriģinālā rakstība – *ombuda piez.*): “Sociālajos tīklos izvērtās diskusija par karti ar kuru nav iespējams atrast un izstaigāt piedāvātos parka maršutus, jo divās piedāvātajās kartēs viss ir kariķētā zīmējumā, kam nekas neatbilst ģeogrāfiski dabā. Pēc šīs diskusijas sociālajos tīklos Personu B uzrunāja Persona C izstaigāt šo maršutu. Sākotnēji bija doma to ievietot tikai sociālajos tīklos. Persona B un Persona C nolēma ieiet arī Struktūrvienībā, pavaicāt kā var iziet šo maršutu, pēc kura sapratām, ka Struktūrvienības vadītāja nespēj atbildēt uz elementāriem jautājumiem par pilsētu.”

Esot aptaujāti arī vietējie iedzīvotāji un tūristi, bet neviens neko pēc šīs kartes nav spējis atrast. Ieejot [...] Struktūrvienības telpās raidījums “4.studija” netika pieminēts, jo “tā bija pilnīgi privāta Personas B iniciatīva, iegājuši Struktūrvienībā uzreiz informējām, ka tiek filmēts, jo to vēlējamies parādīt pēc diskusijas sociālajos tīklos un norādīt uz pilsētas neįēdzībām, kad tūristi maldās un nespēj izstaigāt piedāvātās [...] takas”.

Persona A, atbildot par [...] vēstulē minētajiem izteikumiem par to, ka raidījuma veidotāji regulāri kritiski komunicē par [...] sociālās tīklošanās platformās un vai šai komunikācijai ir bijusi kāda saistība ar topošo sižetu, pieļauj, ka [...] iespējams to saista ar citām Personas B aktivitātēm, kad [...] rīcībai pievērsta plašsaziņas līdzekļu un vietājo iedzīvotāju uzmanība: “Persona B ir aktīvs [...]iedzīvotājs, kurš iesaistās dažādās [...] aktivitātēs.” Žurnāliste par šīm norādēm pauž, ka tie ir “klaji apmelojumi”. “Variet pārbaudīt sociālajos tīklos cik bieži ir kritiska informācija. Es kā žurnāliste vispār neko nerakstu un nekomentēju sociālajos tīklos par nevienu [...],” raksta Persona A.

Persona A arī atkārtoti uzsver, ka [...] Struktūrvienībā notikušais “nebija slēpta filmēšana”. “Uzreiz tika informēts, ka filmējam un tā ir apmelošana no [...],” raksta žurnāliste.

Atbildot uz jautājumu, kāpēc, pēc Iesniedzēja rakstītā, nav ievērots Latvijas sabiedrisko mediju Redakcionālo vadlīniju 2.2. sadaļā “Darbs ar informācijas avotiem” minētais, ka “saskarē ar intervējamajām personām vai informācijas avotiem sabiedrisko mediju žurnālists nosauc savu vārdu, uzvārdu un mediju, kuru viņš pārstāv, kā arī ievēro lietišķu komunikāciju (..)”, žurnāliste vērs uzmanību, ka “tas sākotnēji bija domāts tikai sociālajiem tīkliem, parādīt vietējā sociālajā tīklā, ko veica Persona B, mūs ļoti labi visi atpazīst [...] un ieejot Struktūrvienībā kā tūristiem – vai visiem jāstādās priekšā? Publiski atvērta telpa, visi šobrīd filmē ar telefoniem”. Ideja piedāvāt šo pārraidīšanai raidījumā “4. studija” nākusi procesā, “jo materiāls ļoti atbilst raidījuma “4.studijas” formātam”: “Es, –Persona A, šeit ieraudzīju sižetu, un šāda prakse žurnālistikā tiek pieļauta, tāpēc piedāvāju LTV. Vēlreiz uzsveru, ka viss ir nofilmēts tikai un vienīgi ar personīgajiem līdzekļiem, bet [...] strādājošas personas cenšas regulēt LTV darbību.”

Atbildot uz pēdējo jautājumu, kā raidījuma komanda var komentēt iesniegumā minēto, ka iesaistītajai Struktūrvienības pārstāvei tika draudēts, Persona A vēlreiz uzsver, ka “nav nekādas raidījuma komandas”, bet iesaistītās personas “gatavo dokumentus tiesvedībai par goda un cieņas aizskaršanu, lai piedzītu morālos un materiālos zaudējumus dēļ šīs sūdzības.”

Jāpiebilst, ka atzinuma tapšanas gaitā ombudam ir bijušas arī vairākas sarunas ar LTV galveno redaktori, ar Personu A, ir tikuši iesūtīti arī divi video faili, kuros redzama sarunas gaita [...] Struktūrvienībā (video gan nav redzams un dzirdams sākums, kurā būtu pateikts, ka tiks filmēts, kā arī video beidza brīdī, kad Struktūrvienības darbiniece sāk uzdot jautājumus par filmēšanu – *ombuda piez.*). Visa dažādu pušu saņemtā informācija tika pārbaudīta, meklējot dokumentus un cita veida apstiprinājumu.

[5] LTV savā atbildes vēstulē ir skaidrojusi arī to, kāda ir LTV prakse, lai pārliecinātos, ka satura veidotāji seko un ievēro LTV rīcības un ētikas kodeksu un sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas: “Kodeksa un vadlīniju ievērošanai seko LTV Ētikas padome, kā arī Redakcionālā padome. Abu padomju locekļi var gan paši ierosināt izskatāmos jautājumus, gan to var izdarīt ikviens LTV darbinieks, kā arī ikviens sabiedrības loceklis. Saņemot jautājumus, kritiku vai cita veida iesniegumus, tie tiek izskatīti un sniegts atzinums, kas pēc tam noformulēts atbildē. Ikdienas režīmā kodeksa un vadlīniju ievērošanai seko galvenais redaktors, redakciju vadītāji, redaktori, producenti un citas satura vadībā iesaistītas personas. Tāpat regulāri tiek vērtēts LTV saturs, kas ļaut konstatēt arī iespējamās neatbilstības vadlīnijām. Par ētikas jautājumiem redakciju darbinieki var vērsties un vērsties arī pie sabiedrisko mediju ombuda, kā arī tiek ar

tiesībsardzi, ja rodas neskaidri jautājumi.” Gan LTV Rīcības un ētikas kodekss, gan Sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas ir publicētas LTV vietnē un pieejamas ikvienam. Vienlaikus galvenā redaktore pauž gatavību arī skaidrot redakcionālās vadlīnijas, ja rodas neskaidrības vai jautājumi par to piemērošanu un normu izpratni.

Izvērtējot konstatēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne

secina:

[6] Ombuds ir saņēmis Iesniedzēja Iesniegumu, kurā tas sūdzas par situāciju, kāda 2023. gada 23. septembrī bija radusies [...] Struktūrvienībā, kad trīs personas, kuras, nestādoties priekšā un nenosaucot mērķi, sāka iztaujāt tās darbinieci par kādu no tūrisma materiāliem un, pēc Iesniedzēja domām, neļāva darbiniecei pēc būtības uz tiem atbildēt un aizskāra tās godu un cieņu.

[7] Izvērtētā situācija ir pretrunīga attiecībā uz Iesniegumā aprakstītās filmēšanas mērķiem [...] Struktūrvienībā, filmēšanā iesaistīto uzvedību, viņu darbības profesionālā statusa saistību ar LTV vai darbu LTV sadarbības partnera uzdevumā. Tomēr apkopotā informācija liecina, ka filmēšanā iesaistīto personu rīcība, vērtējot pēc funkcionālās pazīmes, līdzinās žurnālistu darbībai. Savukārt sniegtā informācija, kurā, no vienas puses, noliegts, ka tiek gatavots sižets raidījumam (sākotnēji ideja bija cita, bet procesā tā mainījās), no otras puses, ideju par tā veidošanu atzīst raidījuma “4. studija” producente, liek domāt, ka Iesniedzējs pamatoti identificējis savā Iesniegumā minētās personas kā LTV pārstāvjus vai ar LTV satura veidošanu saistītas personas. Turklāt Iesniegumā minētajā konfliktā iesaistīto pušu – Persona A un [...] Komunikācijas nodaļas vadītājas savstarpējā sarakste par informācijas sniegšanu, kas pievienota vēstulē ombudam, to apstiprina. Vienlaikus konstatēts, ka Personas A sniegtā informācija atsevišķos gadījumos atzīstama par neatbilstošu faktiem. Piemēram, viņu grūti nosaukt par privātpersonu Iesniegumā aprakstīto darbību kontekstā, jo Persona A ir producentu nodarbināta žurnāliste. Kā liecina no LTV saņemta informācija, arī Persona B ir LTV darbinieks. Sociālās tīklošanās vietņu komunikācijas pārbaude liek secināt, ka Iesniegumā minētais par Personas A komunikāciju sociālās tīklošanās vietnēs, kas attiecas uz [...], atbilst patiesībai. Tāda veida aktivitātes nebūtu apspriežamas ombuda darba kontekstā, ja vien tās neradītu šaubas par Personas A iespējām ievērot neitralitāti Iesniegumā minētajā situācijā.

[8] Meklējot atbildes uz Iesniedzēja uzdotajiem jautājumiem, secināts, ka žurnālista pienākums nav pakļauties [...] iekšējam rīcības un kārtības kodeksam, jo žurnālists, ievērojot profesionālos principus, var iegūt informāciju jebkādā likumīgā veidā. Arī [...] Struktūrvienības telpas uzskatāmas par apmeklētājiem un komunikācijai atvērtu vidi, kurā nebūtu pamata liegt uzņemt video.

Izvērtējot Personas A iesūtītos video fragmentus, var secināt, ka filmētā saruna [...] Struktūrvienībā nav bijusi aizskaroša, vienlaikus arī nav bijis tā, ka darbiniecei netika dota iespēja atbildēt uz jautājumiem un ka tās netika sniegtas. Tiesa, atzīstams, ka video ieraksts nav pilnīgs, jo tajā nav fiksēts Iesniegumā aprakstītās situācijas sākums un beigas.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda Rožukalne

vērš uzmanību:

[9] Sabiedrisko mediju ombuds atzinumus sniedz tam normatīvo aktu definētajās kompetences robežās un izmantojot sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un Rīcības un ētikas kodeksu normas, kas attiecas uz profesionālo ētiku un tās ievērošanu redakcionālajos lēmumos un profesionālajās procedūrās, kas veiktas sabiedrisko mediju satura veidošanas procesā. Nedz normatīvie akti, nedz sabiedrisko mediju redakcionālās vadlīnijas un LTV Rīcības un ētikas kodekss nedod ombudam tiesības sniegt Iesniegumā minēto apstākļu juridisko izvērtējumu. Ombuds nevērtē Iesniedzēja uzskatus vai iesniegumā pausto viedokli. Ombuda pienākums ir respektēt sabiedrisko mediju redakcionālo neatkarību un vērtēt to darbības un satura atbilstību pašregulācijas aktiem.

Ņemot vērā augstāk minēto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds

Anda Rožukalne

atzīst:

[10] Ņemot vērā Iesniegumā minēto personu darbību un noskaidrojot viņu profesionālo statusu, atzīstu, ka Iesniegumā minētā situācija vērtējama, izmantojot LTV Rīcības un ētikas kodeksu, kā arī sabiedrisko mediju Redakcionālās vadlīnijas, jo viena no Iesniegumā minētajām personām ir LTV darbinieks, otra – veido saturu neatkarīgā producenta SIA „Finger Film Production” raidījumā “ 4. studija”, kas tiek pārraidīts LTV programmā.

Redakcionālo vadlīniju 3. punktā ir minēts, ka *“redakcionālās vadlīnijas attiecas uz visu sabiedrisko mediju veidoto saturu – neatkarīgi no platformas un sadarbības formas ar sabiedriskajiem medijiem. Vadlīnijas ir saistošas visiem sabiedrisko mediju darbiniekiem, neatkarīgajiem producentiem, autoriem, individuālajiem komersantiem un citiem, kas sadarbojas ar sabiedriskajiem medijiem satura veidošanā un publiskošanā”*. Līdzīgs princips minēts arī LTV Rīcības un ētikas kodeksa 1.1. punktā, nosakot, ka kodeksā minētie principi *“ir saistoši arī personām, kas piesaistītas LTV satura veidošanai ārpus darba tiesiskajām attiecībām”*.

Tas liecina, ka uz Personas A rīcību attiecas Redakcionālo vadlīniju 2.2. punktā *“Darbs ar avotiem”* teiktais: *“Saskarē ar intervējamajām personām vai informācijas avotiem sabiedrisko mediju žurnālists nosauc savu vārdu, uzvārdu un mediju, kuru viņš pārstāv, kā arī ievēro lietišķu komunikāciju”*.

Izvērtējot Iesniegumā minētos notikumus, netika atrasts pamatojums, kāpēc šis princips nav ievērots, kā tas reizēm pieļaujams vācot informāciju pētnieciskās žurnālistikas mērķiem, ja sabiedriski nozīmīgas informācijas iegūšanu varētu apdraudēt žurnālista identitātes atklāšana. Tādējādi atzīstu, ka Persona A ir pārkāpusi Redakcionālo vadlīniju 2.2. punktā noteikto principu.

[11] LTV Rīcības un ētikas kodeksa 2.4.1. punktā ir minēts, ka *“darbinieki brīvajā laikā un ārpusdarba aktivitātēs seko un ievēro sociālās atbildības principus, par kuriem LTV iestājas kā uzņēmums”*. Ņemot vērā, ka atzinuma sagatavošanas gaitā noskaidrojās – filmēšanā iesaistīto atbildēs tas netika minēts, bet to atklāja LTV, ka Personai B ir darba tiesiskās attiecības ar LTV, tāpēc atzinumā novērtētā situācija norāda uz iespējamu risku, ka rīcība [...] Struktūrvienības filmēšanas epizodē, neatklājot savu profesionālo statusu, varētu radīt kaitējumu LTV reputācijai un ietekmēt sabiedrības uzticēšanos LTV. Tāpēc atzīstu, ka Persona B ir pārkāpis LTV Rīcības un ētikas kodeksa 5.3. punktu, kas nosaka, ka *“LTV darbinieki ievēro tādas uzvedības normas, kas sabiedrībā nerada šaubas par viņu spējām godprātīgi veikt savus amata pienākumus, kā arī nerada jebkāda veida zaudējumus LTV, kas varētu kaitēt LTV tēlam un reputācijai”*.

Ņemot vērā atzīto, Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombuds Anda

Rožukalne

iesaka:

LTV galvenajai redaktorei rūpēties, lai neatkarīgo producentu uzņēmumu pārstāvji, kas

rada saturu LTV demonstrētajos raidījumos, un neatkarīgie satura veidotāji vismaz reizi gadā tiktu iepazīstināti ar sabiedrisko mediju redakcionālajām vadlīnijām un LTV Rīcības un ētikas kodeksu, ja nepieciešams, sniedzot skaidrojumu par pieļautajiem pārkāpumiem un situācijām, kas sadarbības periodā varētu radīt profesionālās ētikas pārkāpuma riskus.

Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas

līdzekļu ombuds

(*paraksts*)*

Anda Rožukalne

*DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN
SATUR LAIKA ZĪMOGU